

**INKOMENS EFFECT RAPPORTAGE
GEMEENTE HEERHUGOWAARD 2018**

Inkomens Effect Rapportage gemeente Heerhugowaard 2018

Een onderzoek naar de effecten van het armoedebeleid op de inkomenspositie van minimahuishoudens in de gemeente Heerhugowaard.

Colofon

Opdrachtgever

Gemeente Heerhugowaard

Datum

April 2018

Auteurs

Michelle Ellens
Anne-Wil Hak

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ B.V.. Het overnemen van cijfers en / of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden veeleelvoudigd en / of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ B.V..

Inhoudsopgave

Inleiding	2
1. Onderzoeksmethodiek	3
1.1. Lokale minimaregelingen	3
1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen	4
2. De inkomenseffecten.....	7
2.1. Maximale bijdrages Rijk en gemeente.....	7
2.2. Budget voor vrije bestedingen	8
2.3. Inkomenseffecten na werkaanvaarding vanuit uitkeringssituatie	10
3. Bevindingen.....	13
Bijlage 1. Financieel maandoverzicht.....	15
Bijlage 2. Netto bedragen Wsm en WML	21

Inleiding

De gemeente Heerhugowaard is geïnteresseerd in de effecten van het lokale en landelijke beleid op de inkomens van minimahuishoudens. Dit vanuit de visie dat werken moet lonen. De centrale onderzoeksvraag van de gemeente luidt: wat zijn de effecten van het landelijke en lokale beleid op de inkomens van de minima en in welke situatie(s) treedt er een armoedeval op?

De gemeente wil inzicht in de financiële effecten van het beleid op de inkomens van minima. De Inkomenseffect Rapportage geeft hier antwoord op en biedt inzicht in de financiële positie van minima en in de mate waarin het huidige (lokale) beleid een bijdrage daaraan levert.

De Inkomenseffect Rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Hoe hoog is de maximale bijdrage van de gemeente en van het Rijk voor minimahuishoudens?
- Hoeveel geld houden minimahuishoudens per maand over (of komen zij tekort) voor het doen van vrije bestedingen?
- Wat is het financiële effect van inkomensverhoging door vanuit de bijstand aan het werk te gaan: is er sprake van een armoedeval?

Opzet van het onderzoek

Voor zes verschillende huishoudtypen met vijf verschillende inkomens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum worden de effecten berekend. Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Voor de vaste uitgaven is uitgegaan van cijfers en normen van het Nibud¹. Voor de andere uitgaven is waar mogelijk gebruikgemaakt van lokale tarieven (zoals huur en waterschapsbelasting). Tenslotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op de manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek nader toegelicht. Vervolgens worden in hoofdstuk 2 de inkomenseffecten van zowel de landelijke als de lokale inkomensondersteunende regelingen beschreven. In hoofdstuk 3 benoemen we de belangrijkste bevindingen. In bijlage 1 staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht.

¹ Het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud) is een onafhankelijke stichting die informeert en adviseert over financiën van huishoudens.

1. Onderzoeksmethodiek

In dit hoofdstuk beschrijven we de methodiek om de effecten van lokale en landelijke voorzieningen te meten op het inkomen van huishoudens in de gemeente Heerhugowaard. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen zes huishoudentypen en vijf inkomensgroepen. We starten met een overzicht en een korte toelichting op de verschillende inkomensondersteunende regelingen die de gemeente Heerhugowaard kent.

1.1. Lokale minimaregelingen

Het minimabeleid bestaat uit landelijke en gemeentelijke regelingen. Landelijke regelingen zijn bijvoorbeeld huurtoeslag, zorgtoeslag en het kindgebonden budget. Daarnaast is er lokaal beleid mogelijk op drie onderdelen:

1. Individuele inkomenstoeslag;
2. Individuele bijzondere bijstand;
3. Minimaregelingen: bijdrageregelingen en participatie bevorderende regelingen, collectieve zorgverzekering, kwijtschelding lokale heffingen.

Onderstaand beschrijven we de regelingen waar mensen met een laag inkomen in Heerhugowaard gebruik van kunnen maken. Daarbij wordt de inkomensgrens ten opzichte van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) per regeling aangegeven evenals het maximale bedrag dat huishoudens kunnen ontvangen. We beginnen met de wettelijk verplichte regelingen.

Tabel 1.1.1 Beschrijving wettelijke regelingen minimabeleid gemeente Heerhugowaard

Omschrijving	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(maximaal) bedrag
Kwijtschelding lokale heffingen		
Kwijtschelding van gemeentelijke afvalstoffenheffing, rioolafvoerrechten en waterschapsbelasting.	Tot 100 % Wsm.	-
Bijzondere bijstand		
Vergoeding van bijzondere en noodzakelijke extra kosten.	Tot 120 % Wsm	-
Individuele inkomenstoeslag		
Extra inkomensondersteuning voor mensen die langdurig minima zijn en geen uitzicht hebben op werk. Bedoeld voor mensen tussen de 21 jaar en de AOW-gerechtigde leeftijd.	Minimaal 3 jaar tot 120 % Wsm	Alleenstaande: € 384 per kalenderjaar. Alleenstaande ouder: € 488 per kalenderjaar. paar: € 542 per kalenderjaar.

Naast deze verplichte regelingen kunnen minima in de gemeente Heerhugowaard van de volgende lokale regelingen gebruikmaken.

Tabel 1.1.2 Beschrijving lokale regelingen minimabeleid gemeente Heerhugowaard

Omschrijving	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(maximaal) bedrag
Collectieve zorgverzekering		
De gemeente biedt pakketten aan in samenwerking met Univé verzekeringen.	Tot 120 % Wsm	Pakket Zorg Geregeld polis: € 116,96 i.p.v. € 133,95. Maandelijkse korting van € 16,99.
Huygenpas		
Minima kunnen een Huygenpas ontvangen. Hier staat een tegoed en hiermee kunnen ze sporten, lid worden van verenigingen, naar de bioscoop etc.	Tot 120 % Wsm	Kinderen 4 t/m 11 jaar: € 150; Kinderen 12 t/m 17 jaar: € 300; 18 jaar tot AOW-gerechtigde leeftijd: € 80; AOW-gerechtigden: € 170.
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds		
Met deze vergoeding kunnen minima de vrijwillige ouderbijdrage voor hun kinderen aan school betalen.	Tot 120 % Wsm	Voor kinderen op het basisonderwijs € 55; Voor kinderen op het voortgezet onderwijs € 115.
Computerregeling		
Kinderen op het voortgezet onderwijs zitten kunnen een computer aanschaffen.	Tot 120 % Wsm	Maximale bedrag € 585.
Vergoeding eigen risico chronisch zieken		
Chronisch zieken kunnen een collectieve zorgverzekering afsluiten waarbij het eigen risico is meeverzekerd.	Tot 120 % Wsm	Pakket Zorg Geregeld polis: € 144,46 i.p.v. € 186,45. Maandelijkse korting van € 41,99. Eigen risico meeverzekerd.

1.2. Huishoudens en inkomensgrenzen

In deze rapportage worden voor de volgende huishoudtypen de inkomenseffecten berekend:

- alleenstaande, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd;
- alleenstaande ouder, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd, met twee kinderen (8 en 13 jaar);
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd, zonder kinderen;
- paar (twee volwassenen), niet AOW-gerechtigd, met twee kinderen (8 en 13 jaar);
- alleenstaande, AOW-gerechtigd;
- paar (twee volwassenen), AOW-gerechtigd.

We brengen de inkomenseffecten in beeld voor huishoudens met inkomens van 100, 110, 120 en 130 procent Wsm. Het wettelijk minimumloon is het loon dat iemand minimaal moet ontvangen als hij werkt. Dit is voor ieder huishoudtype hetzelfde². We maken onderscheid tussen kortdurende en langdurige minimahuishoudens. Bij de langdurige minima gaan we er vanuit dat deze drie jaar of langer een inkomen hebben tot 100 procent Wsm. De effecten worden berekend voor het jaar 2018.

² In de bijlage staan de maandelijkse bedragen Wsm en wettelijk minimumloon (WML).

1.2.1. Inkomsten

De inkomsten bestaan uit het netto-inkomen en de bijdrage van het Rijk. Specifiek gaat het om de volgende categorieën:

- netto-inkomen inclusief vakantietoeslag;
- bijdrage Rijk:
 - huurtoeslag;
 - zorgtoeslag
 - combinatiekorting;
 - kinderbijslag;
 - kindgebonden budget.

1.2.2. Uitgaven

Inhoudelijk gezien worden er drie soorten uitgaven onderscheiden:

- vaste lasten. Dit zijn uitgaven die regelmatig terugkomen. Er ligt meestal een contract aan ten grondslag. Voorbeelden zijn huur³, energiekosten⁴; en verzekeringen⁵;
- Reserveringsuitgaven. Dit zijn uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Er moet in principe een bedrag voor gereserveerd worden. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris en kleding;
- Huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur, energiekosten, water en de lokale heffingen. De andere bedragen zijn gebaseerd op landelijke berekeningen van het Nibud. De normbedragen staan per huishoudtype in het financieel maandoverzicht in bijlage 1. We willen benadrukken dat het bij alle posten gaat om de basale uitgaven en dat de normbedragen gemiddelden betreffen. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks minder uitgeeft dan de normbedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden minder geld per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven.

1.2.3. Gemeentelijke regelingen

Voor het financieel maandoverzicht en de inkomenseffecten nemen we de volgende gemeentelijke regelingen mee:

- kwijtschelding van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en waterschapsbelasting;
- de gemeentelijke korting op de collectieve zorgverzekering (pakket Zorg Geregeld van Univé verzekeringen, een kortingsbedrag van € 16,99);
- de individuele inkomensvoet;*
- Huygenpas;
- Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds.

De volgende gemeentelijke regelingen worden niet meegenomen in het financieel maandoverzicht en de inkomenseffecten:

- bijzondere bijstand;
- Computerregeling;
- Vergoeding eigen risico chronisch zieken.

³ We gaan uit van € 505 kale huur per maand voor een alleenstaande en € 595 kale huur per maand voor een meerpersoonshuishouden. Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid over de gemeente Heerhugowaard.

⁴ Kosten gas en elektriciteit zijn gebaseerd op tarieven van Essent (stroom en gas 3 jaar zeker), de kosten voor water op de tarieven van Vitens. Heffingskortingen zijn in de maandprijs verrekend. Gegevens over het gemiddelde gebruik per huishoudtype zijn afkomstig van het Nibud.

⁵ We gaan uit van gebruik van het pakket Zorg Geregeld Univé verzekeringen. Dit is een aanvullende verzekering, eigen risico is niet meeverzekerd.

Bijzondere bijstand is niet opgenomen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven.

De Computerregeling wordt niet meegenomen omdat het omdat dit om niet-terugkerende kosten gaat.

De vergoeding eigen risico chronisch zieken is ook niet opgenomen omdat niet ieder huishouden hier voor in aanmerking komt, de regeling is bedoeld voor een specifieke groep die niet als zodanig is opgenomen in deze rapportage.

1.2.4. Vrije bestedingen

Het budget dat overblijft is vrij besteedbaar en kan worden uitgeven aan bijvoorbeeld een lidmaatschap voor een (sport)vereniging of de bibliotheek, sociale en recreatieve activiteiten of aan zakgeld voor kinderen. Voor deze vrije bestedingen hanteert het Nibud per huishoudtype eveneens een normbedrag.

1.2.5. Aannames

Voor de inkomsten en uitgaven van de huishoudens doen we de volgende aannames:

- de huishoudens maken van alle regelingen gebruik en ontvangen daarvoor het maximale bedrag;
- Iedereen woont in een huurwoning;
- Alleenstaande ouders met een inkomen gelijk aan de bijstandsnorm werken niet of zitten in een traject waarbij de kinderopvang wordt vergoed. Alleenstaande ouders met een inkomen boven de bijstandsnorm hebben voor hun jongste kind 40 uur buitenschoolse opvang per maand nodig tegen een tarief van € 7,00;
- Bij een paar met twee kinderen en een inkomen hoger dan 100 procent Wsm werkt slechts één van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. Daarom gaan we er vanuit dat deze huishoudens geen kinderopvang nodig hebben omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen.

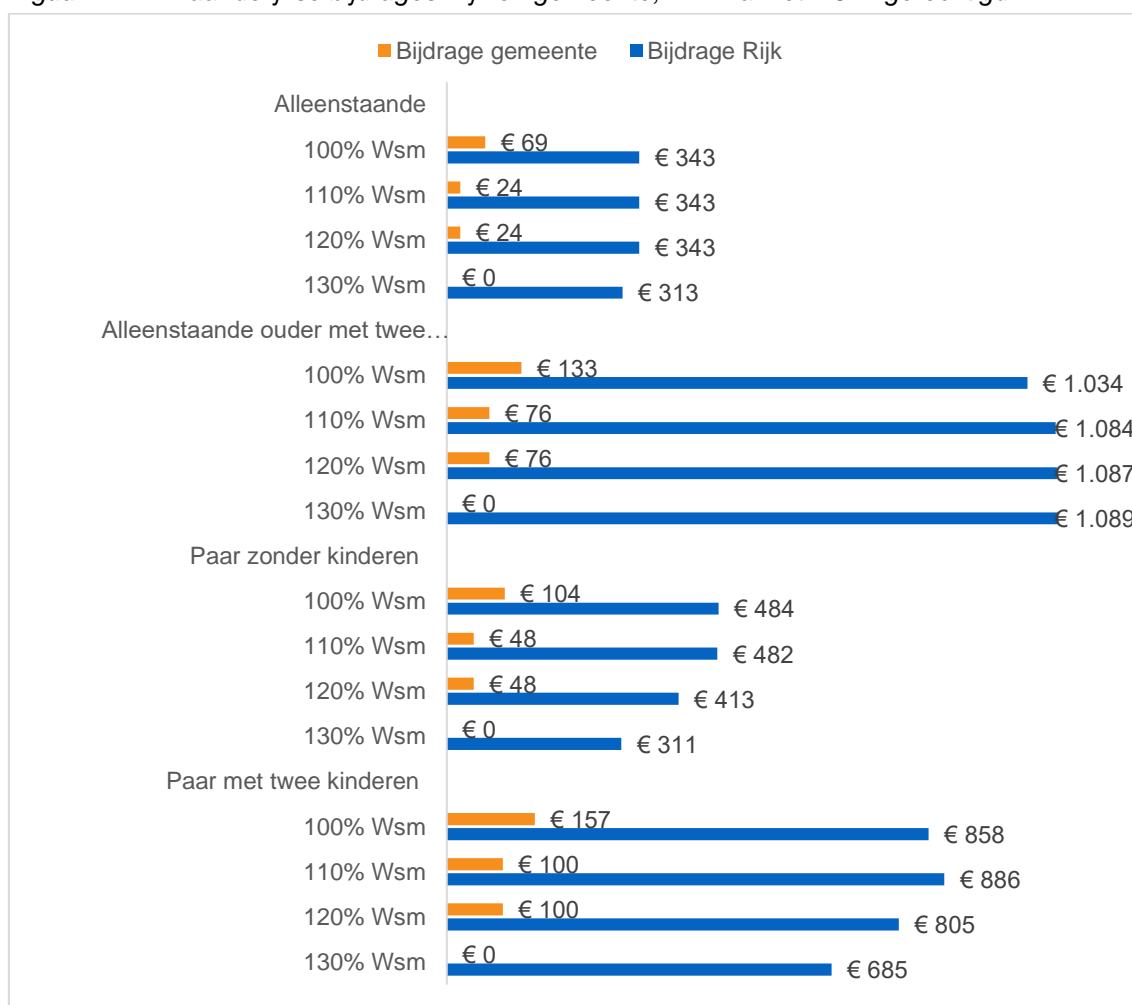
2. De inkomenseffecten

In dit hoofdstuk worden de effecten van het lokale en landelijke armoedebeleid voor minimahuishoudens in beeld gebracht. We beginnen met de maximale bijdrages, gaan vervolgens in op het budget dat maandelijks overblijft en sluiten af met de financiële effecten van werkaanvaarding.

2.1. Maximale bijdrages Rijk en gemeente

Huishoudens met een minimuminkomen kunnen zowel van gemeentelijke regelingen gebruikmaken als van diverse toeslagen van het Rijk. De hoogte daarvan hangt af van het huishoudtype en het huishoudinkomen. De volgende figuur toont de maximale bijdrages waar minima die niet AOW-gerechtigd zijn maandelijks recht op hebben⁶⁷.

Figuur 2.1.1. Maandelijks bijdrages Rijk en gemeente, minima niet AOW-gerechtigd

Het bedrag dat huishoudens aan landelijke toeslagen kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag van de gemeentelijke minimaregelingen. Per huishoudtype verschilt het in welke mate de toeslagen teruglopen indien het inkomen stijgt. Bij een paar loopt dit bedrag het hardste terug. Alleenstaande ouders houden juist langer dan andere huishoudens recht op eenzelfde bedrag aan toeslagen vanuit het Rijk. Een alleenstaande ouder met een inkomen tot 130

⁶ De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget, kinderbijslag en eventuele combinatiekortingen.

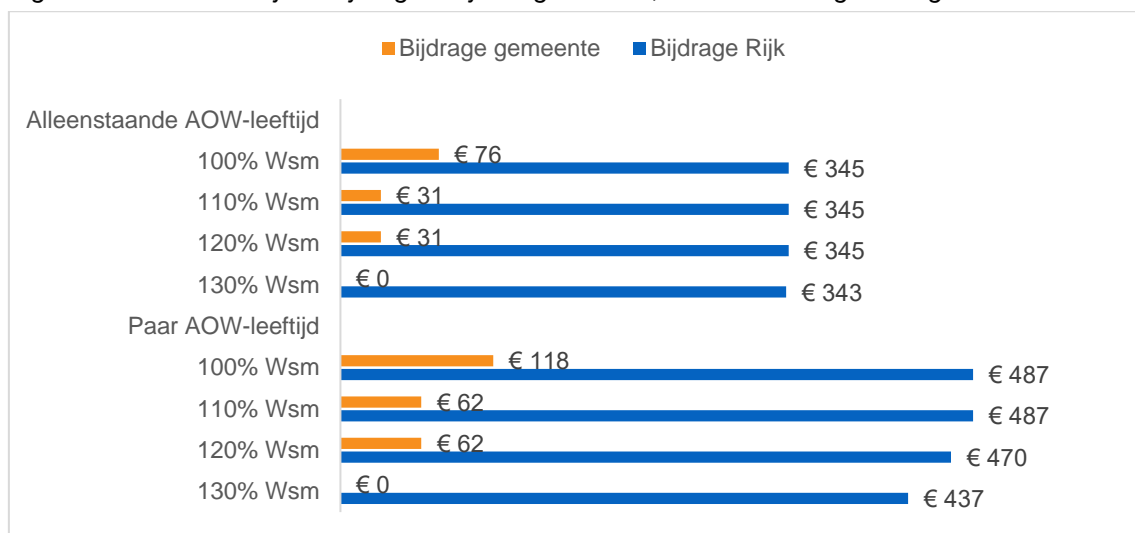
⁷ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, de totale korting op de collectieve zorgverzekering, Huygenpas en vergoeding eigen bijdrage schoolfonds.

procent Wsm ontvangt net zoveel aan huur- en zorgtoeslag als een alleenstaande ouder met een inkomen tot 100 procent Wsm (beide € 402). Daarnaast heeft een alleenstaande ouder die werkt recht op combinatiekorting.

Daarnaast is in de figuur te zien dat geen enkel minimahuishouden bij een inkomen hoger dan 120 procent nog recht heeft op gemeentelijke regelingen.

In de volgende figuur geven we de maandelijkse bijdrages van het Rijk en de gemeente weer voor huishoudens die AOW-gerechtigd zijn.

Figuur 2.1.2. Maandelijkse bijdrages Rijk en gemeente, minima AOW-gerechtigd

Een paar met de AOW-gerechtigde leeftijd kan bij een inkomen van 100 of 110 procent Wsm € 487 van het Rijk ontvangen. Bij een hoger inkomen loopt dit bedrag terug. Bij een alleenstaande loopt dit bedrag terug bij een inkomen boven 120 procent Wsm. Ook AOW'ers verliezen bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm het recht op gemeentelijke regelingen.

2.2. Budget voor vrije bestedingen

Deze paragraaf geeft inzicht in het budget dat maandelijks overblijft na het betalen van alle vaste lasten en vaste maandelijkse uitgaven. Met dit budget kunnen minima vrije bestedingen doen zoals lidmaatschap bij een (sport)vereniging, bibliotheek, dag naar het pretpark en dergelijke.

De volgende tabel laat dit budget per huishoudtype zien. Daarbij maken we onderscheid in het budget dat overblijft zonder het gebruik van gemeentelijke regelingen ('exclusief gemeente') en het budget dat overblijft met het gebruik van alle regelingen ('inclusief gemeente').

Tabel 2.2.1 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima niet AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	> 3 jaar 100% Wsm
Alleenstaande					
Exclusief gemeente	34	133	233	302	34
Inclusief gemeente	103	158	257	319	135
Alleenstaande ouder, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	166	299	400	502	166
Inclusief gemeente	299	374	476	519	340
Paar zonder kinderen					
Exclusief gemeente	-5	135	206	247	-5
Inclusief gemeente	98	183	255	281	144
Paar, 2 kinderen					
Exclusief gemeente	7	177	238	260	7
Inclusief gemeente	164	277	338	294	210

- Alle huishoudens hebben, mits ze gebruikmaken van de gemeentelijke regelingen, maandelijks budget voor vrije bestedingen. Huishoudens met kinderen hebben het meeste budget voor vrije bestedingen.
- Voor paren zonder kinderen die een bijstandsuitkering ontvangen, zorgen de gemeentelijke regelingen ervoor dat ze maandelijks budget hebben voor vrije bestedingen. Zonder de regelingen zouden zij in de min komen. Uiteraard zorgen de gemeentelijke minimaregelingen bij alle huishoudens voor meer vrije bestedingsruimte, met name bij huishoudens met kinderen.
- Het budget dat maandelijks overblijft verschilt aanzienlijk tussen de minimahuishoudens. Onder huishoudens met een inkomen tot 110 procent Wsm zien we bijvoorbeeld dat een paar met twee kinderen elke maand € 277 overhoudt. Terwijl een alleenstaande ouder met twee kinderen van dezelfde leeftijd maandelijks € 374 vrij te besteden heeft en een alleenstaande € 158.
- Langdurige minima (de meest rechtse kolom in de tabel), houden maandelijks meer geld over om vrij te kunnen besteden omdat zij recht hebben op de individuele inkomenstoelage.
- Het budget dat huishoudens nodig hebben voor, of zullen uitgeven aan vrije bestedingen verschilt per huishoudtype. Een gezin met kinderen zal daar meer aan (willen) uitgeven dan een alleenstaande. In bijlage 1 staat per huishoudtype het normbudget voor vrije bestedingen. Uiteraard zal iemand die nauwelijks geld meer over heeft, dat niet per se daar aan besteden.

In de volgende tabel geven we het budget weer dat overblijft voor vrije bestedingen voor huishoudens met een AOW-gerechtigde leeftijd. Omdat deze groep door hun leeftijd niet meer zullen gaan werken en geen recht hebben op de individuele inkomenstoelage, geven we geen budget weer voor langdurige minima.

Tabel 2.2.2 Vrij besteedbaar budget per huishoudtype, minima AOW-gerechtigd

Huishoudtype	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Alleenstaande (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	150	261	373	483
Inclusief gemeente	237	304	404	500
Paar (AOW-leeftijd)				
Exclusief gemeente	94	247	382	502
Inclusief gemeente	234	331	444	536

Alleenstaanden met de AOW-gerechtigde leeftijd hebben nagenoeg hetzelfde budget voor vrije bestedingen als een paar met AOW-gerechtigde leeftijd. Naar verhouding heeft een paar met de AOW-leeftijd dus minder budget voor vrije bestedingen dan een alleenstaande. Zij moeten namelijk van hetzelfde budget voor twee personen de vrije bestedingen betalen.

2.3. Inkomenseffecten na werkaanvaarding vanuit uitkeringssituatie

Als mensen vanuit een uitkering gaan werken en dus een hoger inkomen krijgen, kunnen zij het recht op gemeentelijke regelingen verliezen. Eveneens kan een hoger inkomen ten koste gaan van de hoogte van toeslagen van het Rijk. Hierdoor gaat een huishouden er bij een inkomensstijging per saldo niet of slechts in beperkte mate op vooruit. Dit wordt ook wel de armoedeval genoemd. Om dit te berekenen kijken we naar het totaal inkomen: dat is het netto-inkomen (inclusief vakantietoeslag) plus toeslagen van het Rijk plus de gemeentelijke minimaregelingen⁸⁹. We brengen dit in beeld voor minima die korter dan drie jaar een minimuminkomen hebben en nog niet AOW-gerechtigd zijn.

⁸ De bijdrage van het Rijk bestaat uit de huurtoeslag, zorgtoeslag, het kindgebonden budget, kinderbijslag en combinatiekorting.

⁹ De bijdrage van de gemeente bestaat uit de kwijtschelding van lokale belastingen, de totale korting op de collectieve zorgverzekering, Huygenpas en vergoeding eigen bijdrage schoolfonds.

Tabel 2.3.1 Inkomensvoortgang na werkaanvaarding per huishoudtype

Huishoudtype	Netto inkomen incl. VT	Bijdrage Rijk	Bijdrage gemeente	Totaal inkomen	Vershil tov 100% Wsm (€)	Vershil tov 100% Wsm (%)
Alleenstaande						
100% Wsm	992	343	69	1.404		
110% Wsm	1.091	343	24	1.458	+ 55	+ 4%
120% Wsm	1.191	343	24	1.558	+ 154	+ 11%
130% Wsm	1.290	313	0	1.603	+ 199	+ 14%
Alleenstaande ouder, 2 kinderen						
100% Wsm	992	1034	133	2.159		
110% Wsm	1.091	1084	76	2.251	+ 92	+ 4%
120% Wsm	1.191	1087	76	2.353	+ 194	+ 9%
130% Wsm	1.290	1089	0	2.379	+ 220	+ 10%
Paar zonder kinderen						
100% Wsm	1.417	484	104	2.005		
110% Wsm	1.559	482	48	2.089	+ 84	+ 4%
120% Wsm	1.701	413	48	2.162	+ 157	+ 8%
130% Wsm	1.843	311	0	2.154	+ 149	+ 7%
Paar, 2 kinderen						
100% Wsm	1.417	858	157	2.432		
110% Wsm	1.559	886	100	2.545	+ 113	+ 5%
120% Wsm	1.701	805	100	2.606	+ 173	+ 7%
130% Wsm	1.843	685	0	2.528	+ 95	+ 4%

Met behulp van onderstaande casus, Jan die eerst een bijstandsuitkering heeft en daarna gaat werken, leggen we deze tabel uit.

Voorbeeld Casus tabel 2.3.1

Jan is alleenstaand en krijgt een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 992 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Hij heeft maandelijks recht op € 343 aan toeslagen van het Rijk. Voor Jan bestaat dit uit huurtoeslag en zorgtoeslag. Tot slot kan Jan rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 69 per maand. Dit bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, korting op de collectieve zorgverzekering en meedoen voor volwassenen. In totaal heeft Jan een inkomen van € 1.404 per maand.

Als Jan werk krijgt tegen een inkomen van 110 procent Wsm, dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.091 per maand. Hij houdt recht op huurtoeslag en zorgtoeslag en deze bedragen blijven onveranderd, dus € 343 per maand. Het recht op minimaregelingen komt deels te vervallen. Jan heeft alleen nog recht op de korting op de collectieve zorgverzekering en de Huygenpas, € 24 per maand. Hij kan geen kwijtschelding meer aanvragen. Het totaal inkomen van Jan is bij een inkomen van 110 procent Wsm € 1.458. Dit is een stijging van € 55 (4 procent) ten opzichte van zijn totaal inkomen bij een bijstandsuitkering.

Wanneer Jan tegen een inkomen van 120 procent Wsm gaat werken, stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.191 per maand. De bijdrage van het Rijk blijft € 343 en de bijdrage van de gemeente is € 24 per maand. De hoogte van de bijdrage van het Rijk en van de gemeente zijn dus even hoog als bij een inkomen van 110 procent Wsm. Het totale inkomen van Jan is € 1.558 per maand. Dit is € 154 (11 procent) meer dan wanneer Jan een bijstandsuitkering heeft.

Als Jan gaat werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm dan stijgt zijn netto-inkomen naar € 1.290 per maand. De bijdragen van het Rijk zijn gedaald naar € 313 per maand. Jan ontvangt minder huurtoeslag, maar nog net zoveel zorgtoeslag. De bijdragen van de gemeente komen volledig te vervallen want Jan heeft geen recht meer op minimaregelingen. Het totale inkomen van Jan is nu € 1.603 per maand, dit is € 199 (14 procent) meer dan toen hij een bijstandsuitkering had.

Onderstaand gaan we per huishoudtype in op het financiële effect van werkaanvaarding. De bedragen komen uit tabel 2.3.1.

Alleenstaanden

Alleenstaanden gaan er het meest op vooruit wanneer zij werk aanvaarden. Een alleenstaande die vanuit een bijstandssituatie werk aanvaardt waarbij hij 130 procent van het Wsm verdient, heeft maandelijks 14 procent meer te besteden. Dat is een toename van € 199 per maand.

Alleenstaande ouder, 2 kinderen

Een alleenstaande ouder gaat er in totaal 10 procent op vooruit wanneer hij/ zij gaat werken tegen een loon gelijk aan 130 procent Wsm. Hij/ zij ontvangt minder aan toeslagen van het Rijk en verliest het recht op alle minimaregelingen voor kinderen. Een alleenstaande ouder met een inkomen tot 120 procent Wsm kan daarentegen nog wel gebruikmaken van bijna alle minimaregelingen van de gemeente.

Paar zonder kinderen

Een paar zonder kinderen heeft bij een loon gelijk aan 120 procent een hoger totaal inkomen dan bij een loon gelijk aan 130 procent (€ 2.162 tegenover € 2.154). Dat komt door het wegvallen van het recht op minimaregelingen en omdat de bijdrage van het Rijk bij een paar vrij snel daalt bij een hoger inkomen. Een paar met een bijstandsuitkering ontvangt maandelijks € 484 aan landelijke toeslagen en dit daalt naar € 311 bij een huishoudinkomen gelijk aan 130 procent Wsm. Hierdoor gaat een paar zonder kinderen er in totaal 7 procent op vooruit wanneer een van de partners vanuit een bijstandssituatie gaat werken tegen een loon gelijk aan 130 procent Wsm.

Paar met twee kinderen

Een paar met twee kinderen heeft bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm minder totaal inkomen dan bij een loon gelijk aan 110 of 120 procent Wsm. Ten opzichte van de bijstandssituatie heeft het huishouden slechts € 95 meer aan totaal inkomen. Het bedrag aan minimaregelingen is namelijk gedaald van € 157 naar € 0 en het bedrag een landelijke toeslagen is gedaald van € 858 naar € 685. Tegelijkertijd blijft werken wel lonen: het totaal inkomen is bij een inkomen van 130 procent Wsm wel hoger dan bij een bijstandsuitkering.

3. Bevindingen

In het afsluitende hoofdstuk beantwoorden we de centrale onderzoeksvraag en zetten we de belangrijkste bevindingen op een rij.

Wat zijn de effecten van het landelijke en lokale beleid op de inkomens van de minima en in welke situatie(s) treedt er een armoedeval op?

Gemeentelijk beleid zorgen voor meer budget

Alle huishoudens houden maandelijks voldoende budget over voor het doen van vrije bestedingen, wanneer zij van alle landelijke en lokale regelingen gebruikmaken. Voor paren zonder kinderen en met een bijstandsuitkering zorgt het lokale beleid er voor dat ze daarvoor budget hebben; zonder die regelingen hebben ze geen geld over voor het doen van vrije bestedingen.

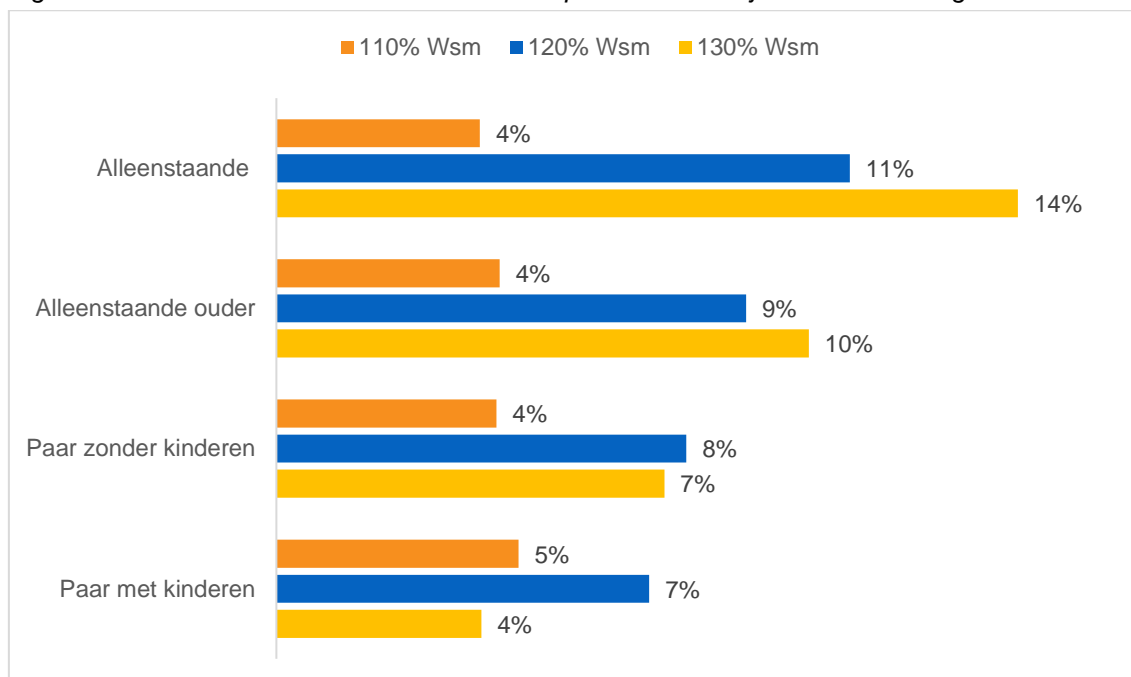
Effect landelijk beleid groter dan lokaal beleid

Het bedrag dat minima aan toeslagen van het Rijk kunnen ontvangen is veel hoger dan het bedrag dat ze aan lokale regelingen kunnen ontvangen. Financieel gezien is de invloed van de gemeente daarom kleiner dan van het Rijk. Daarnaast verschilt het effect van de landelijke toeslagen per huishoudtype; bij paren loopt dit bedrag sneller terug dan bij alleenstaanden en alleenstaande ouders. De inkomensgrenzen van het gemeentelijk beleid zijn voor alle huishoudtypes hetzelfde; minima krijgen een vaststaand bedrag en dit vervalt in zijn geheel bij een hoger inkomen.

Werken loont maar paren hebben het meeste last van afname toeslagen Rijk

Werken loont: wanneer huishoudens vanuit een bijstandssituatie gaan werken tegen een loon gelijk aan 110, 120 of 130 procent Wsm, gaan zij er in totaal inkomen op vooruit. Maar: niet evenredig. Landelijke toeslagen lopen terug en het recht op gemeentelijke regelingen vervalt. Onderstaande figuur brengt dit in beeld. Het totaal inkomen bestaat uit netto-inkomen, vakantietoeslag, gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen.

Figuur 3.1.1. Groei in totaal inkomen t.o.v. 100 procent Wsm bij werkaanvaarding¹⁰

¹⁰ De percentages in de grafiek zijn (voor de leesbaarheid) afgerond op hele getallen. Daarom zijn niet alle staven met dezelfde percentages even groot.

Alleenstaanden gaan er bij een hoger inkomen steeds op vooruit in totaal inkomen. Alleenstaande ouders gaan er minder op vooruit dan alleenstaanden, maar zien ook steeds een groei in totaal inkomen tegemoet. Een paar zonder kinderen gaat er relatief gezien nog weer minder op vooruit. Bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm hebben ze minder aan totaal inkomen dan bij 120 procent Wsm. Tenslotte gaat een paar met kinderen er bij een loon gelijk aan 130 procent Wsm er het minste op vooruit ten opzichte van een bijstandsuitkering. Het totaal inkomen bij 130 procent Wsm is lager dan bij het totaal inkomen bij een loon gelijk aan 110 en 120 procent Wsm. Zij zien de grootste terugval in totaal inkomen bij een hoger loon.

Gemeentelijke regelingen vervallen tegelijkertijd

Op de kwijtschelding na, is de inkomensgrens van de minimaregelingen in de gemeente 120 procent Wsm. Dit betekent dat minima met een inkomen hoger dan 120 procent in één keer het recht op alle regelingen kwijtraken. Het verruimen van inkomensgrenzen zorgt er voor dat deze terugval plaatsvindt bij een hoger inkomen; de armoedeval wordt dan eigenlijk opgeschoven. Verschillende inkomensgrenzen voor verschillende regelingen kunnen dit (gedeeltelijk) voorkomen maar zorgen vervolgens weer voor meer werklust bij de uitvoering.

Bijlage 1. Financieel maandoverzicht

In deze bijlage staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen. De bedragen die horen bij de huishoudelijke uitgaven en reserveringsuitgaven zijn afkomstig van het Nibud.

Tabel B1.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	992	1.091	1.191	1.290	992
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	249	249	249	219	249
Zorgtoeslag	94	94	94	94	94
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kingebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	343	343	343	313	343
Totaal inkomsten	1.335	1.434	1.534	1.603	1.335
Uitgaven					
Huur	505	505	505	505	505
Gas, water, elektra	86	86	86	86	86
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	45	45	45	45	45
(collectieve) zorgverzekering	134	134	134	134	134
Overige verzekeringen	20	20	20	20	20
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	14	14	14	14	14
Reserveringsuitgaven	197	197	197	197	197
Huishoudelijke uitgaven	238	238	238	238	238
Totaal uitgaven	1.301	1.301	1.301	1.301	1.301
Budget exclusief regelingen gemeente	34	133	233	302	34
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	45	0	0	0	45
Korting collectieve zorgverzekering	17	17	17	17	17
Individuele inkomstenstoeslag	0	0	0	0	32
Huygenpas	7	7	7	0	7
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	69	24	24	17	101
Budget inclusief regelingen gemeente	103	158	257	319	135
Vrije bestedingen	122	187	187	187	122
Restant	-19	-29	70	132	13

Tabel B1.2 Alleenstaande ouder, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)¹¹

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	992	1.091	1.191	1.290	992
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	308	308	308	308	308
Zorgtoeslag	94	94	94	94	94
Combinatiekorting	0	50	53	55	0
Kinderbijslag	177	177	177	177	177
Kingebonden budget	455	455	455	455	455
Totaal bijdragen Rijk	1.034	1.084	1.087	1.089	1.034
Totaal inkomsten	2.026	2.176	2.277	2.379	2.026
Uitgaven					
Huur	595	595	595	595	595
Gas, water, elektra	171	171	171	171	171
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	57	57	57	57	57
(collectieve) zorgverzekering	134	134	134	134	134
Overige verzekeringen	22	22	22	22	22
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	17	17	17	0
Vervoer	39	39	39	39	39
Reserveringsuitgaven	301	301	301	301	301
Huishoudelijke uitgaven	440	440	440	440	440
Totaal uitgaven	1.860	1.877	1.877	1.877	1.860
Budget exclusief regelingen gemeente	166	299	400	502	166
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	57	0	0	0	57
Korting collectieve zorgverzekering	17	17	17	17	17
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	41
Huygenpas	45	45	45	0	45
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	14	14	14	0	14
Totaal regelingen gemeente	133	76	76	17	174
Budget inclusief regelingen gemeente	299	374	476	519	340
Vrije bestedingen	243	309	309	309	243
Restant	56	65	167	210	97

¹¹ Bij de kosten BSO is de tegemoetkoming kinderopvang al verrekend.

Tabel B1.3 Paar, niet AOW-gerechtigd, geen kinderen

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.417	1.559	1.701	1.843	1.417
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	308	306	264	198	308
Zorgtoeslag	176	176	149	113	176
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kingebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	484	482	413	311	484
Totaal inkomsten	1.901	2.041	2.114	2.154	1.901
Uitgaven					
Huur	595	595	595	595	595
Gas, water, elektra	131	131	131	131	131
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	55	55	55	55	55
(collectieve) zorgverzekering	268	268	268	268	268
Overige verzekeringen	28	28	29	28	28
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	28	28	28	28	28
Reserveringsuitgaven	310	310	310	310	310
Huishoudelijke uitgaven	429	429	429	429	429
Totaal uitgaven	1.906	1.906	1.907	1.906	1.906
Budget exclusief regelingen gemeente	-5	135	206	247	-5
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	55	0	0	0	55
Korting collectieve zorgverzekering	34	34	34	34	34
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	45
Huygenpas	14	14	14	0	14
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	104	48	48	34	149
Budget inclusief regelingen gemeente	98	183	255	281	144
Vrije bestedingen	182	248	248	248	182
Restant	-84	-65	7	33	-38

Tabel B1.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.417	1.559	1.701	1.843	1.417
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	308	306	264	198	308
Zorgtoeslag	176	176	149	113	176
Combinatiekorting	0	32	32	32	0
Kinderbijslag	177	177	177	177	177
Kingebonden budget	197	195	183	165	197
Totaal bijdragen Rijk	858	886	805	685	858
Totaal inkomsten	2.275	2.445	2.506	2.528	2.275
Uitgaven					
Huur	595	595	595	595	595
Gas, water, elektra	205	205	205	205	205
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	57	57	57	57	57
(collectieve) zorgverzekering	268	268	268	268	268
Overige verzekeringen	29	29	29	29	29
Onderwijs	39	39	39	39	39
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	53	53	53	53	53
Reserveringsuitgaven	410	410	410	410	410
Huishoudelijke uitgaven	550	550	550	550	550
Totaal uitgaven	2.268	2.268	2.268	2.268	2.268
Budget exclusief regelingen gemeente	7	177	238	260	7
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	57	0	0	0	57
Korting collectieve zorgverzekering	34	34	34	34	34
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	45
Huygenpas	52	52	52	0	52
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	14	14	14	0	14
Totaal regelingen gemeente	157	100	100	34	202
Budget inclusief regelingen gemeente	164	277	338	294	210
Vrije bestedingen	303	369	369	369	303
Restant	-139	-92	-31	-75	-93

Tabel B1.5 Alleenstaande, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.115	1.227	1.339	1.450	1.115
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	251	251	251	249	251
Zorgtoeslag	94	94	94	94	94
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kingebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	345	345	345	343	345
Totaal inkomsten	1.460	1.572	1.684	1.793	1.460
Uitgaven					
Huur	505	505	505	505	505
Gas, water, elektra	106	106	106	106	106
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	45	45	45	45	45
(collectieve) zorgverzekering	134	134	134	134	134
Overige verzekeringen	13	13	13	13	13
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	11	11	11	11	11
Reserveringsuitgaven	197	197	197	197	197
Huishoudelijke uitgaven	238	238	238	238	238
Totaal uitgaven	1.311	1.311	1.311	1.311	1.311
Budget exclusief regelingen gemeente	150	261	373	483	150
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	45	0	0	0	45
Korting collectieve zorgverzekering	17	17	17	17	17
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	0
Huygenpas	14	14	14	0	14
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	87	42	31	17	76
Budget inclusief regelingen gemeente	237	304	404	500	226
Vrije bestedingen	117	117	117	117	117
Restant	120	187	287	383	109

Tabel B1.6 Paar, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl VT	1.525	1.678	1.831	1.983	1.525
<i>Bijdragen Rijk</i>					
Huurtoeslag	311	311	311	298	311
Zorgtoeslag	176	176	159	139	176
Combinatiekorting	0	0	0	0	0
Kinderbijslag	0	0	0	0	0
Kingebonden budget	0	0	0	0	0
Totaal bijdragen Rijk	487	487	470	437	487
Totaal inkomsten	2.012	2.165	2.301	2.420	2.012
Uitgaven					
Huur	595	595	595	595	595
Gas, water, elektra	161	161	161	161	161
Telefoon, internet en kabel	62	62	62	62	62
Gemeentelijke heffingen	55	55	55	55	55
(collectieve) zorgverzekering	268	268	268	268	268
Overige verzekeringen	16	16	16	16	16
Onderwijs	0	0	0	0	0
Kosten BSO	0	0	0	0	0
Vervoer	22	22	22	22	22
Reserveringsuitgaven	310	310	310	310	310
Huishoudelijke uitgaven	429	429	429	429	429
Totaal uitgaven	1.918	1.918	1.918	1.918	1.918
Budget exclusief regelingen gemeente	94	247	382	502	94
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke heffingen	55	0	0	0	55
Korting collectieve zorgverzekering	34	34	34	34	34
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	0
Huygenpas	28	28	28	0	28
Vergoeding eigen bijdrage schoolfonds	0	0	0	0	0
Totaal regelingen gemeente	140	84	62	34	118
Budget inclusief regelingen gemeente	234	331	444	536	212
Vrije bestedingen	215	215	215	215	215
Restant	19	116	229	321	-3

Bijlage 2. Netto bedragen Wsm en WML

In de volgende tabel de maandelijkse netto bedragen behorend bij het Wsm en het Wettelijk minimumloon (WML), bij een fulltime werkweek van 36 uur en een partner die niet werkt (WML is het enige inkomen van het huishouden). We geven de bedragen weer voor huishoudens die niet AOW-gerechtigd zijn omdat zij gezien hun leeftijd nog aan het werk kunnen.

Tabel B2.1 Maandelijkse netto bedragen in euro's inclusief WML

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	100% Wml
Inkomsten netto					
Alleenstaande	992	1.091	1.191	1.290	1.426
Alleenstaande ouder	992	1.091	1.191	1.290	1.426
Paar zonder kinderen	1.417	1.559	1.701	1.843	1.426
Paar met kinderen	1.417	1.559	1.701	1.843	1.426